

Natura 2000-handleplan 2016–2021

Brandstrup Mose

Natura 2000-område nr. 34

Habitatområde H34

Titel:
Natura 2000-handleplan 2016-2021 Brandstrup Mose
Natura 2000-område nr. 34
Habitatområde H34
År: 2017
Forsidefoto: Brandstrup Mose. Foto Viborg Kommune
Kort: © Viborg Kommune (Kort og Matrikelstyrelsen)

Må citeres med kildeangivelse.

VIBORG KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

Resumé ... 4
Baggrund ... 5
Redegørelse for gennemførsel af seneste handleplan ... 6
Behov for indsatser ... 7
Indsatser fordelt på aktør ... 8
Prioritering af den forventede indsats ... 9
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse ... 10
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner ... 11
Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan ... 11
Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag ... 11
Bilag 4: Kortbilag ... 12

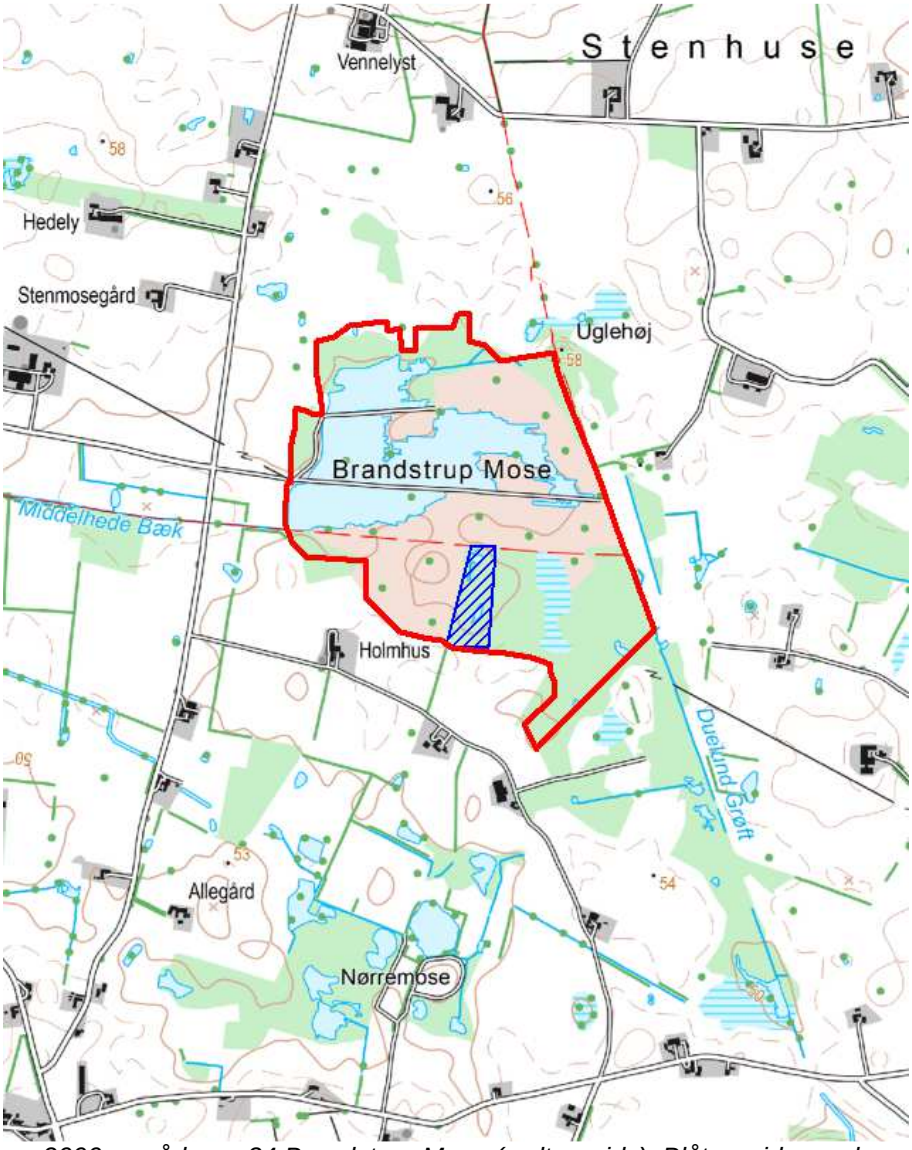
Resumé

Handleplanen for Brandstrup Mose Natura 2000-område nr. 34 beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Målet er, at området genoprettes til naturtypen aktiv højmose, herunder alle successionsstadier fra brunvandet sø eller hængesæk i gamle tørvegrave. Arealet af naturtyperne hængesæk og sekundær aktiv højmose øges, og der skabes en lysåben moseflade ved sammenkædning af de eksisterende lysåbne arealer, samt konvertering af skovbevokset tørvemose.

Indsatsen i denne planperiode er rettet mod bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne aktiv højmose, nedbrudt højmose og hængesæk med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på arealer med aktiv højmose, som har væsentlige forekomster i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Kortet viser Natura 2000-område nr. 34 Brandstrup Mose (rødt omrids). Blåt omrids og skravering er statsejede arealer i Natura 2000-området.

Baggrund

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Viborg Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for Brandstrup Mose Natura 2000-område nr. 34.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Miljøstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen har for denne handleplan ikke ønsket at udarbejde drifts- og plejeplaner for egne arealer (2 ha) - se bilag 1.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1251 af 29. september 2016 med senere ændringer), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.

- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.

- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.

- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer ((lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015), gældende til 16. maj 2017. For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, har Viborg Kommune truffet afgørelse om, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Redegørelse for gennemførsel af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunerne har i den mellemliggende perioden arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet	Til opfyldelse af retningslinje*
Viborg	**Lysåbne naturtyper**			
	Rydning af genvækst		2,0 ha	1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 4,1

* Se de generelle og områdespecifikke retningslinjer i den statslige Natura 2000-plan for perioden 2010 – 2015 http://svana.dk/media/197860/034plan.pdf.

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet	Til opfyldelse af retningslinje*
Viborg	**Lysåbne naturtyper**			
	Ingen indsats			-

* Se de generelle og områdespecifikke retningslinjer i den statslige Natura 2000-plan for perioden 2010 – 2015 http://svana.dk/media/197860/034plan.pdf.

Kommunen tager i sin daglige forvaltning og administration af lovgivning udgangspunkt i målsætningen for Natura 2000-området. Herved sikres beskyttelse af områdets udpegningsgrundlag, jf. den generelle retningslinje 1.1 i Natura 2000-planen.

Tabel 3. Der er iværksat følgende Life-projekter:

Kommune	
Viborg	Mosen har været omfattet af LIFE højmose-projektet (Naturstyrelsen, Kronjylland). Afsluttet 2011.

Ud over de ovennævnte indsatser har kommunen søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

Kommune	
Viborg	• Oplysninger på hjemmeside: http://kommune.viborg.dk/Borger/Natur,-miljoe-og-affald/Mose,-hede-og-andre-arealer/Natura2000/Tilskudsmuligheder • Informationsmøder, bl.a.: I samarbejde med Agri Nord og LMO afholdt Randers og Viborg Kommuner et informationsmøde for lodsejere, dyreholdere, naturplejere og andre interesserede i de to kommuner den 16. marts 2016 på Agro Business Park, Foulum. • Oplæg på Naturstyrelsens SEGES-kurser. • Naturvandring ved Hald Sø i N35 den 6/6-2013 i samarbejde med Landboforeningen Midtjylland om bl.a. Landbrugs- og Fiskeristyrelsens plejeordninger.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 34 Brandstrup Mose beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan kan ses i bilag 2, mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlag fremgår af bilag 3. På baggrund af dette har kommunerne vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser for handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 4. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede forvaltningstiltag og metoder		**Skøn over behov:**		
		Igangværende indsats	**Ny indsats**	**Samlet behov for indsats**
Lysåbne naturtyper	Rydning af uønsket opvækst	2 ha	Op til 10 ha	Op til 11,8 ha
	Forbedring af hydrologi	0 ha	Op til 15,8 ha	Op til 15,8 ha
	Græsning eller høslæt	0 ha	0 ha	0 ha
Skovnaturtyper		0 ha	0 ha	0 ha
Skov uden fredskovspligt	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	Ca. 13 ha	0 ha	Ca. 13 ha
Ny habitatnatur				
	Udvidelser af naturtyper	0 ha	0 ha	Ca. 0 ha
Bekæmpelse af invasive arter		0 ha	0 ha	0 ha

Tabel 5. Behov for forvaltningstiltag for arter ud over indsatser for naturtyper

Der er ingen arter på udpegningsgrundaget.

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planen indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne. Det drejer sig om følgende retningslinjer jf. statens naturplan http://svana.dk/media/189267/34_n2000plan_2016-21.pdf:

1.2 Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
1.3 Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.
1.4 Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.
2.1 Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne aktiv højmose, nedbrudt højmose og hængesæk med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
2.2 Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på arealer med aktiv højmose som har væsentlige forekomster i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Det kan både være handleplanmyndigheden og offentlige lodsejere, der skal følge op på disse retningslinjer. Derfor angiver tabel 6 den aftalte opgavefordeling mellem handleplanmyndighederne og de offentlige lodsejere i Natura 2000-området.

Tabel 6 omfatter både private og offentlige arealer (inklusiv de offentlige arealer, hvor lodsejeren selv udarbejder drifts- og plejeplan).

Kommunen tager i sin daglige forvaltning og administration af lovgivning udgangspunkt i målsætningen for Natura 2000-området. Herved sikres beskyttelse af områdets udpegningsgrundlag, jf. den generelle retningslinje 1.1 i Natura 2000-planen.

Tabel 6. Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndighed og offentlige lodsejere*

Indsats	Handleplanmyndighed	Total
	Viborg Kommune	
1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2 Hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje	Ca. 14 ha	Ca. 14 ha
2.1, 2.2 Bekæmpelse af invasive arter på aktiv højmose, nedbrudt højmose og hængesæk	Ca. 14 ha	Ca. 14 ha

* Naturstyrelsen har for denne handleplan ikke ønsket at udarbejde drifts- og plejeplaner for egne arealer (2 ha).

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- sammenhæng i naturen
- levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 4 og 5). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

- Tidlig opsøgende/ faciliterende indsats over for særlige lodsejergrupper, f.eks.:
    - Lodsejere med særligt sårbare naturtyper og arter (f.eks. naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet),
    - Lodsejere med særligt store arealer omfattet af Natura 2000-planerne,
    - Lodsejere i de store naturområder i Natura 2000-området,
    - Lodsejere, som er særligt interesserede i at gennemføre en indsats.

- Større og mere komplekse forvaltningsindsatser.
  Det vil typisk være nødvendigt at prioritere større og mere komplekse indsatser tidligt i planperioden for at kunne nå at gennemføre indsatsen, f.eks. LIFE-projekter eller projekter, som kræver forundersøgelser.

- Der tilstræbes synergi mellem Natura 2000- og Vandplanindsatser.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Viborg Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 7, og i den forbindelse tager kommunen en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 7 viser kommunens plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det. Den gældende tidsplan kan altid ses på kommunens hjemmeside.

Tabel 7. Forventet plan for interessentinddragelse

Projektnavn	Initiativ	Tidsplan	Kommune(r)
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunen afholder møder 4 gange årligt	Hele planperioden	Viborg Kommune
Drøftelse med landbrugets organisationer ved fælles dialogmøder	Kommunen afholder møder 1-2 gange årligt	Hele planperioden	Viborg Kommune

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive, hvornår projekterne fysisk bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner

Naturstyrelsen har som offentlig lodsejer valgt at bruge muligheden for på egne arealer selv at udarbejde plejeplaner som opfyldelse af målene i Natura 2000-planerne. Der er dog nogle få tilfælde, hvor styrelsen efter konkret aftale med kommunen, vil undlade at planlægge for mindre arealer, der i stedet alene vil indgå i den kommunale handleplan, for Viborg kommune gælder det område 34 Brandstrup Mose, her har Styrelsen et areal på knap to hektar, som det ikke giver mening at planlægge for separat.

Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Henvisning til Miljøstyrelsens Natura 2000 plan: http://svana.dk/media/189267/34_n2000plan_2016-21.pdf.

Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område bestående af habitatområde H34. I øvrigt henvises til Miljøstyrelsens Natura 2000 plan: http://svana.dk/media/189267/34_n2000plan_2016-21.pdf.

Tabel 8. Naturtyper på udpegningsgrundlaget

Naturtype nr.	Naturtype	Staten (ha)	Viborg (ha)	I alt (ha)
3160	Brunvandet sø	0,1	0,1	0,1
7110	Højmose		3,7	3,7
7120	Nedbrudt højmose	0,0	13,3	13,4
7140	Hængesæk	0,9	6,8	7,7
91D0	Skovbevokset tørvemose	0,8	30,9	31,8
I alt		**1,9**	**54,8**	**56,6**

Arter på udpegningsgrundlaget.

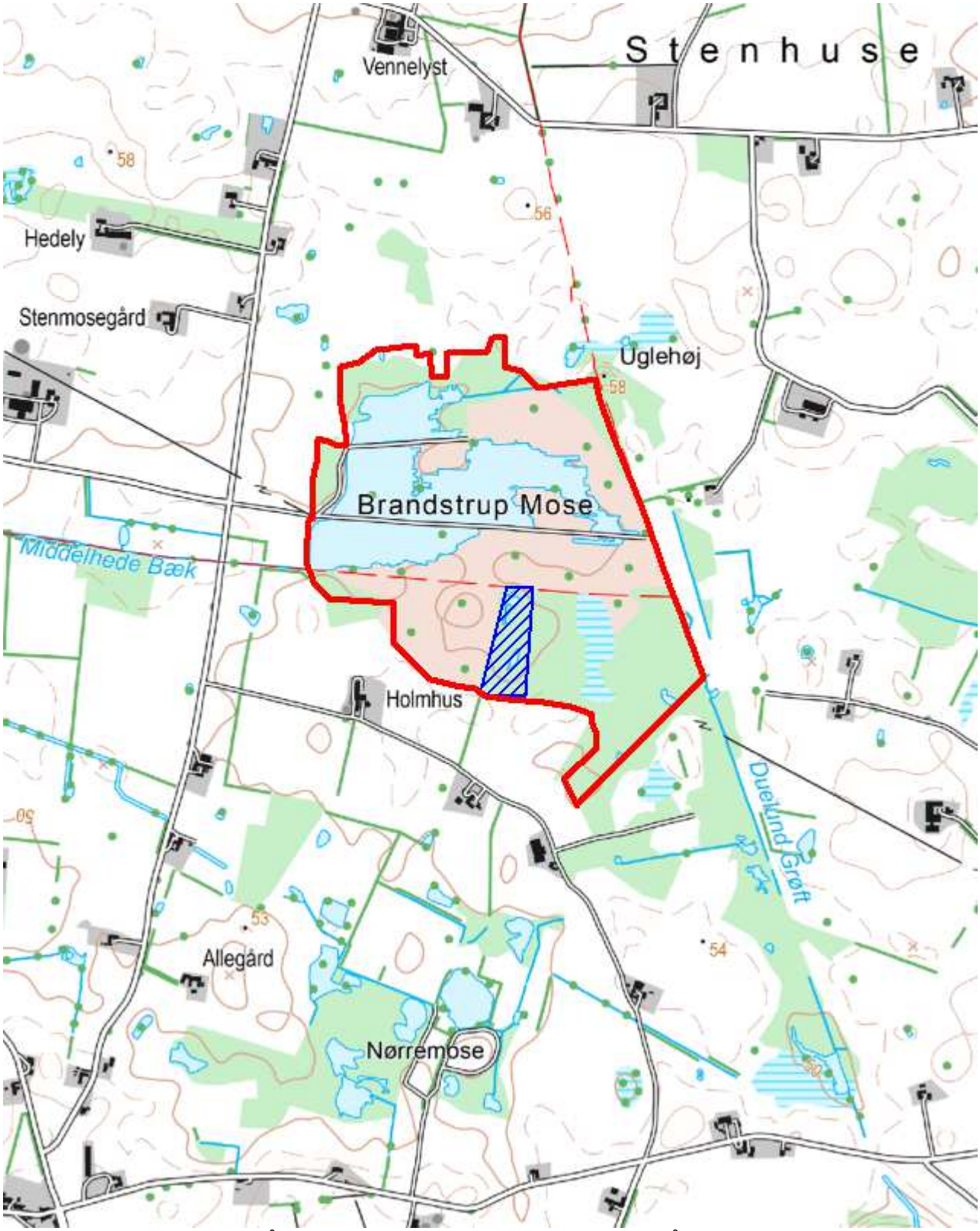
Der er ingen arter på udpegningsgrundaget.

Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af følgende naturtyper i Natura 2000-området:

Tabel 9. Naturtilstand/skovtilstand af kortlagte naturtyper

		Tilstandsklasse				
Naturtype nr.	**Naturtype**	**1 (ha)**	**2 (ha)**	**3 (ha)**	**4 (ha)**	**I alt (ha)**
3160	Brunvandet sø	0,1	0,0			0,1
7110	Højmose			3,7		3,7
7120	Nedbrudt højmose		0,5	6,0	6,9	13,4
7140	Hængesæk		2,8	4,9		7,7
91D0	Skovbevokset tørvemose		31,8			31,8
I alt		**0,1**	**35,1**	**14,5**	**6,9**	**56,6**

Bilag 4: Kortbilag

Kortet viser Natura 2000-område nr. 34 Brandstrup Mose (rødt omrids). Blåt omrids og skravering er statsejede arealer i Natura 2000-området.